

ที่ นศ ๐๐๓๒/ ว๓๓๙๓

ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช

ถนนราชดำเนิน นศ ๘๐๐๐๐

๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง กิจกรรมเฉลิมฉลองครบรอบ ๒๐๐ ปีชาตกาล พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เนื่องในโอกาส
ได้รับการประกาศยกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญของโลก ด้านการศึกษา และวัฒนธรรม

เรียน (หน่วยงานตามบัญชีแนบท้าย)

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารประวัติและผลงานพระยาศรีสุนทรโวหารฯ จำนวน ๑ ชุด
๒. แนวทางการจัดพิธีทางศาสนาและแบบรายงานฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยจังหวัดนครศรีธรรมราชได้รับแจ้งจากจังหวัดฉะเชิงเทราว่า ได้เสนอชื่อพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ต่อองค์การยูเนสโก เพื่อประกาศยกย่องและร่วมเฉลิมฉลอง เนื่องในวาระครบรอบ ๒๐๐ ปีชาตกาล ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ และในการประชุมสมัยสามัญขององค์การยูเนสโก ครั้งที่ ๔๑ ได้มีมติ ประกาศยกย่องพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เป็นบุคคลสำคัญของโลก ด้านการศึกษา และวัฒนธรรม และร่วมเฉลิมฉลองในวาระครบรอบที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ดังกล่าว พร้อมทั้งกำหนดให้มีการรายงานผลการจัดกิจกรรมเฉลิมฉลองหลังได้รับการประกาศยกย่องเป็นบุคคลสำคัญของโลก ตามที่เสนอไว้ ต่อองค์การยูเนสโกด้วย

ในการนี้ จังหวัดนครศรีธรรมราชจึงขอความอนุเคราะห์ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ประวัติและ ผลงานของพระยาศรีสุนทรโวหาร(น้อย อาจารยางกูร) ให้เจ้าหน้าที่ พนักงาน รวมไปถึงเด็ก เยาวชน และ ประชาชนได้ทราบโดยทั่วกัน

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(นางเรืองอุไร บุญช่วยชูพันธุ์)

รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด

โทร. ๐ ๗๕ ๓๑ ๐๐๕๗

โทรสาร ๐ ๗๕๓๔ ๗๘๑๑

บัญชีแนบท้ายหนังสือจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ นศ ๐๐๓๒/ว ๓๓๔๓ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๕

๑. หัวหน้าส่วนราชการส่วนกลาง
๒. หัวหน้าส่วนราชการส่วนภูมิภาค
๓. หัวหน้าหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ
๔. นายอำเภอทุกอำเภอ
๕. นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
๖. นายกเทศมนตรีนครนครศรีธรรมราช
๗. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง
๘. ผู้บริหารองค์กรภาคเอกชนทุกแห่ง

ประวัติพระยาศรีสุนทรโวหาร ภูณมปรีชามาตย์ บรมนารถนิตยภัคดี พิริยพาหะ
(น้อย อาจารย์ยางกูร)

ค.ศ. ๑๘๒๒ (พ.ศ. ๒๓๖๕) พระยาศรีสุนทรโวหาร เดิมชื่อน้อย เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๓๖๕ ที่บ้านคลองโสธร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นบุตรของนายทองดี นางบัว เมื่ออายุ ๖ - ๗ ปี เริ่มเรียนหนังสือไทยกับพระพี่ชายคนโตซึ่งจำพรรษาที่วัดโสธร เมื่ออายุ ๑๓ ปี ไปอยู่กับสามเณรทัด (น้ำชาย) ที่วัดสเกษ (วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร)

ค.ศ. ๑๘๓๖ (พ.ศ. ๒๓๗๙) บรรพชาเป็นสามเณรเมื่ออายุ ๑๔ ปี

ค.ศ. ๑๘๔๓ (พ.ศ. ๒๓๘๖) เมื่ออายุ ๒๑ ปี อุปสมบทและสอบได้เปรียญธรรม ๕ ประโยค ขณะ เมื่อบวชได้ ๓ พรรษา พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้บูรณะปฏิสังขรณ์วัดทั้งพระอารามและสร้างกุหาทอง ปัจจุบันยังมีกุหมาน้อยซึ่งทางวัดได้อนุรักษ์ไว้ ต่อมาเมื่อบวชได้ ๖ พรรษา สอบได้เปรียญธรรม ๗ ประโยค

ค.ศ. ๑๘๕๒ (พ.ศ. ๒๓๙๕) พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแต่งตั้งเป็นพระราชาคณะ (ชั้นสามัญ) ที่พระประสิทธิ์สุตคุณ

ค.ศ. ๑๘๕๓ (พ.ศ. ๒๓๙๖) ลาลิกขิตถายตัวเป็นมหาดเล็กหลวงเวรศักดิ์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ค.ศ. ๑๘๕๔ (พ.ศ. ๒๓๙๗) เป็นขุนประสิทธิ์อักษรสาตรา ผู้ช่วยเจ้ากรมพระอาลักษณ์ และว่าที่เจ้ากรมอักษรพิมพ์การ ได้ตามเสด็จเมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการเกิดสุริยุปราคา ดั้งที่ทรงคำนวณเวลาและสถานที่ไว้ล่วงหน้าที่ตำบลหัวากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เลื่อนเป็นขุนสารประเสริฐ

ค.ศ. ๑๘๖๙ (พ.ศ. ๒๔๑๒) เป็นผู้ขนานนามช้างเผือกและนิพนธ์ฉันทน์กล่อมช้างพระเสวตรวรรรณ ช้างแรกที่เข้าสู่พระบารมี และอีกทุกช้างในขณะท่านมีชีวิตอยู่ ๑๐ ช้าง ด้วยฉันทน์ ๘ บท

ค.ศ. ๑๘๖๙ (พ.ศ. ๒๔๑๒) นิพนธ์แบบเรียนภาษาไทย คือ มูลบทบรรพกิจ วาหนิต์นิกร อักษรประโยค สังโยคพิธาน พิศาลการ์นต์

ค.ศ. ๑๘๗๐ (พ.ศ. ๒๔๑๓) เป็นหลวงสารประเสริฐ เป็นครูสอนหนังสือไทยที่กรมทหารมหาดเล็ก

ค.ศ. ๑๘๗๑ (พ.ศ. ๒๔๑๔) เป็นอาจารย์ใหญ่คนแรกของโรงเรียนหลวงและเป็นครูสอนหนังสือไทย

ค.ศ. ๑๘๗๓ (พ.ศ. ๒๔๑๖) นิพนธ์หนังสือไวพจน์พิวิจารณ์ และได้รวมเป็นชุดแบบเรียนหลวง ๖ เล่ม คือ มูลบทบรรพกิจ วาหนิต์นิกร อักษรประโยค สังโยคพิธาน ไวพจน์พิวิจารณ์ พิศาลการ์นต์ และหนังสืออื่นอีกหลายเล่ม

ค.ศ. ๑๘๗๕ (พ.ศ. ๒๔๑๘) เป็น “พระศรีสุนทรโวหาร” เจ้ากรมพระอาลักษณ์

ค.ศ. ๑๘๗๙ (พ.ศ. ๒๔๒๒) เป็นกรรมการ ๑ ใน ๘ คน ควบคุมจัดการโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษ “โรงเรียนนันทอุทยาน” และเป็นแม่กองตรวจโคลงและร่วมแต่งโคลงรามเกียรติ์เพื่อจารึกบนแผ่นศิลาติดที่เสาระเบียงรอบพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เพื่อการฉลองพระนครครบรอบ ๑๐๐ ปี ในปี พ.ศ. ๒๔๒๕

ค.ศ. ๑๘๘๒ (พ.ศ. ๒๔๒๕) นิพนธ์หนังสือไทยอีกหลายเล่ม ได้รับพระราชทานเหรียญดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา เป็นที่หมายว่าเป็นผู้มีความรู้พิเศษ ต่อมาได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็น “พระยาศรีสุนทรโวหาร ภูวนปริชามาตย์ บรมนารถนิตยภักดี พิริยพาหะ”

ค.ศ. ๑๘๘๓ (พ.ศ. ๒๔๒๖) เป็นพระอาจารย์ถวายอักษรสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าและพระเจ้าลูกยาเธออีกหลายพระองค์ นอกจากงานที่กล่าวมาแล้วยังมีงานในหน้าที่อื่น ๆ อีก เช่น เป็นองคมนตรีที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เลขานุการสภาที่ปรึกษา ราชการแผ่นดินและเลขานุการองคมนตรีสภา กรรมการสอบไล่หนังสือไทยชั้นสูง กรรมการหอพระสมุดวชิรญาณ กรรมการจัดพิมพ์พระไตรปิฎก ท่านมีผลงานนิพนธ์รวม ๓๓ เรื่อง

พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย) สมรสกับคุณหญิงแยม มีบุตรธิดา ๖ คน

ค.ศ. ๑๘๘๑ (พ.ศ. ๒๔๓๔) ท่านป่วยด้วยโรคชราและถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๓๔ สิริอายุ ๖๙ ปี

ค.ศ. ๑๘๘๕ (พ.ศ. ๒๔๓๘) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานเพลิงศพในวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๓๘ ที่วัดสเกษ (วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร)

ท่านได้รับคำยกย่องดังนี้

"ศาลฎีกาในเรื่องหนังสือไทย" โดยพระราชนิพนธ์ของ พระองค์เจ้ารัชนิภา กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ (น.ม.ส.)

"จินตกรวิชั้นสูง" โดยสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส

"ปราชญ์ภาษาไทย" โดยคนทั่วไปในยุคหลัง

ผลงานนิพนธ์ของพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)

๑. หนังสือแบบเรียนภาษาไทย

๑.๑ หนังสือแบบเรียนหลวง

- ๑) มูลบทบรรพกิจ (เป็นการสอนเขียนสอนอ่านเบื้องต้นเริ่มจากพยัญชนะ)
- ๒) วาหนิตินิกร (เป็นเรื่องอักษรนำ)
- ๓) อักษรประโยค (เป็นเรื่องว่าด้วยการควบกล้ำ)
- ๔) สัจโยคพิธาน (เป็นการประมวลคำที่ใช้ในมาตรา แม่ กน กก กค กบ)
- ๕) ไวยจน์พิจารณา (คำพ้องรูป พ้องเสียง)
- ๖) พิศาลการ์นต์ (เป็นเรื่องตัวการ์นต์ต่าง ๆ)

๑.๒ หนังสือเสริมแบบเรียนภาษาไทย

- ๑) อนันตวิภาค (อธิบายศัพท์ต่าง ๆ มีศัพท์โบราณ เขมร ขวา บาลี แผลง ราชศัพท์ เป็นต้น)
- ๒) เขมรากลมมาลา (เป็นแบบหนังสือขอม)
- ๓) นิติสารสาธก (กล่าวถึงแบบเรียนภาษาไทยของท่าน)
- ๔) อุโยพจน์ (คำพ้องรูป พ้องเสียง)
- ๕) ปกิระณำพจนานต์ (คำกลอนสุภาพ ๑๐๑ บท ไม่เรียงกัน อธิบายศัพท์ต่าง ๆ คำพ้องเสียง พ้องรูป)
- ๖) ไวยจน์ประพันธ์ (คำพ้องรูป พ้องเสียง)
- ๗) สัจโยคพิธานแปล
- ๘) วิธีสอนหนังสือไทย (ลักษณะวิธีสอนเรียนหนังสือไทย)
- ๙) พรรณพฤษชา (รวบรวมชื่อพืชพรรณต่าง ๆ พันธุ์มะม่วง พันธุ์ทุเรียน)
- ๑๐) สัตวาทิธาน (รวบรวมชื่อสัตว์ต่าง ๆ)
- ๑๑) สยามสาธก (รวมศัพท์ภาษามคธที่ใช้ในภาษาไทย)
- ๑๒) วรรณสาทิส (รวมศัพท์ภาษามคธที่ใช้ในภาษาไทย)

๒. ผลงานอื่นและผลงานร่วม

๒.๑ หนังสือประเภทสุภาพิต

- ๑) วชิรญาณสุภาพิต
- ๒) โคลงสุภาสิตเจ้านาย
- ๓) โคลงพิพิธพากย์
- ๔) โคลงอุภัยพากย์
- ๕) วรรณพฤติคำฉันท์

แนวทางการจัดพิธีทางศาสนา
เฉลิมฉลองเนื่องในวาระครบรอบ ๒๐๐ ปีชาตกาล พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)
บุคคลสำคัญของโลก ด้านการศึกษา และวัฒนธรรม

จังหวัด ทุกจังหวัด ทั่วประเทศมอบหมายให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ดำเนินการ ดังนี้

๑. จังหวัดฉะเชิงเทรา (จังหวัดเจ้าภาพ) จัดพิธีสักการะพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) พิธีทางศาสนา เพื่อเฉลิมฉลองเนื่องในวาระครบรอบ ๒๐๐ ปีชาตกาล พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) บุคคลสำคัญของโลก ด้านการศึกษา และวัฒนธรรม ในวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕ ดังนี้

๑) จัดพิธีสักการะพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ณ บริเวณอนุสาวรีย์พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) โดยมีรายละเอียดกิจกรรม ดังนี้

- พิธีวางพานพุ่มสักการะเบื้องหน้าอนุสาวรีย์พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)
- การแสดงศิลปวัฒนธรรมเชิดชูเกียรติพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)

๒) จัดพิธีทางศาสนา เพื่อเฉลิมฉลอง ๒๐๐ ปีชาตกาล พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ณ วัดโสธรวราราม วรวิหาร โดยมีรายละเอียดกิจกรรม ดังนี้

- พิธีทำบุญและสวดเจริญพระพุทธมนต์
 - จัดตั้งโต๊ะหมู่สักการะพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)
 - กล่าวบทประพันธ์สดุดีพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) โดยผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา
- ๓) จัดนิทรรศการประวัติและผลงานพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)

๒. จังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศ ขอความร่วมมือสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ดำเนินการ ดังนี้

๑) เผยแพร่ประวัติและผลงานพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ด้วยสื่อต่างๆ ในท้องถิ่น สื่อออนไลน์ของหน่วยงาน เพื่อเชิดชูเกียรติและสร้างการรับรู้เนื่องในวาระครบรอบ ๒๐๐ ปีชาตกาล พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) บุคคลสำคัญของโลก ด้านการศึกษา และวัฒนธรรม

๒) จัดพิธีทางศาสนา โดยร่วมกับวัดที่มีความพร้อมในพื้นที่ อย่างน้อย ๑ วัด เพื่อเฉลิมฉลอง ๒๐๐ ปีชาตกาล พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) บุคคลสำคัญของโลก ด้านการศึกษา และวัฒนธรรม ตามความเหมาะสมของแต่ละจังหวัด (ดำเนินการช่วงระยะเวลาเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๕) ทั้งนี้ ในการจัดพิธีทางศาสนา เพื่อเฉลิมฉลองฯ ให้มีการจัดตั้งโต๊ะหมู่สักการะพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) และพร้อมนี้ได้แนบภาพถ่ายพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) มาด้วยแล้ว ตามคิวอาร์โค้ดด้านล่างนี้

๓) จัดส่งรายงานผลการดำเนินงานจัดพิธีทางศาสนาฯ พร้อมภาพถ่าย ให้จังหวัดฉะเชิงเทรา ภายในวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕ เพื่อรวบรวมรายงานผลการจัดกิจกรรมภาพรวมทั่วประเทศให้องค์การยูเนสโกทราบในลำดับต่อไป โดยจัดส่งแบบรายงานฯ ได้ที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา ศาลากลางจังหวัดฉะเชิงเทรา ถนนเรืองวุฒิ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา หรือทางเมล็ racpg1@gmail.com

ผู้ประสานงาน ได้แก่ นางสาวสมน ศรีชวนะ นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ หมายเลขโทรศัพท์

๐๙ ๔๗๙๘ ๒๖๑๔

ประวัติและผลงานพระยาศรีฯ

รูปพระยาศรีสุนทรโวหารฯ

แบบรายงานฯ

แบบรายงาน

การจัดพิธีทางศาสนาเพื่อเฉลิมฉลอง ๒๐๐ ปีชาตกาล พระยาศรีสุนทรโวหาร
(น้อย อาจารย์ช่างกูร) บุคคลสำคัญของโลก ด้านการศึกษา และวัฒนธรรม

๑. ชื่อหน่วยงาน

.....
.....

๒. ชื่อโครงการ/กิจกรรม

.....
.....

๓. ระยะเวลาดำเนินการ

.....
.....

๔. สถานที่ดำเนินการ

.....
.....

๕. รายละเอียดการจัดกิจกรรม

- ๑.
- ๒.
- ๓.
- ๔.
- ๕.
- ๖.

๕. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน คน

๖. งบประมาณ/แหล่งงบประมาณ

.....
.....

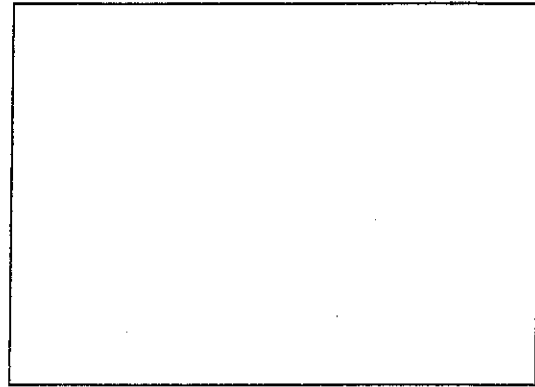
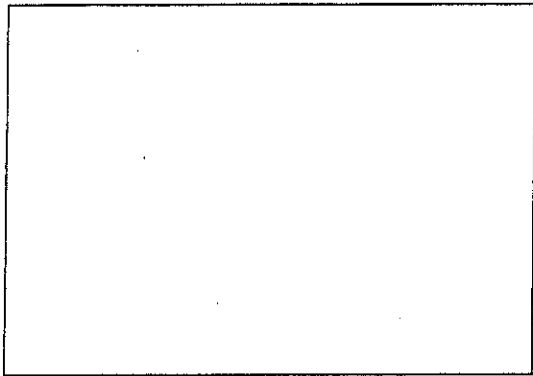
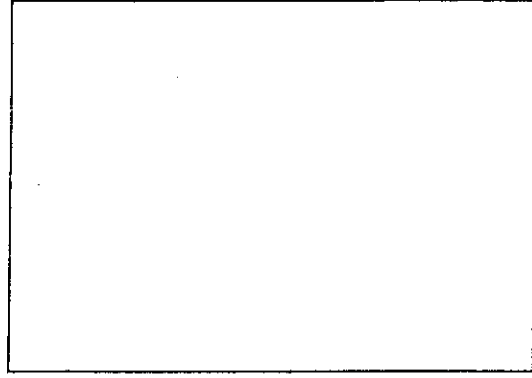
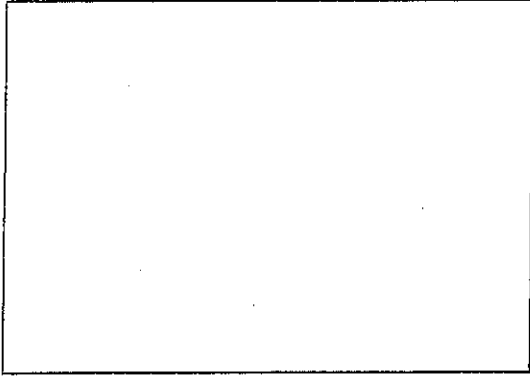
๗. ผู้รับผิดชอบโครงการ

.....
.....

๘. หน่วยงาน/องค์กร/เครือข่าย ที่สนับสนุน และเข้าร่วม

.....
.....

๙. รูปภาพกิจกรรม

ลงชื่อผู้รายงาน
(.....)
ตำแหน่ง.....